

Socialdepartementet

Remiss. Komplementär och alternativ medicin och vård

Region Skåne anser att utredningarna är välgrundade och utförliga. Det finns idag ett stort behov av att klargöra och skärpa gränsdragningarna mellan komplementär och alternativ medicin (KAM) å ena sidan och ordinarie hälso- och sjukvård å andra sidan. Det finns också ett stort behov av bättre kunskap hos såväl vårdpersonal som medborgare.

Utredningens definitioner av KAM, integrativ vård och hälso- och sjukvård är logiska och användbara för en övergripande diskussion. Vi anser dock att det för en fördjupad och specifik diskussion krävs ytterligare klargörande. Att enbart definiera KAM som metoder som används utanför hälso- och sjukvården är alltför grovt. Även definitionerna av integrativ vård och hälso- och sjukvård riskerar bli cirkeldefinitioner det vill säga skenbara definitioner som förutsätter det som ska definieras.

Region Skåne anser att utredningens förslag om att på olika sätt ge medborgarna bättre underlag för välinformerade val är lovvärda och väl i överensstämmelse med gällande lagstiftning om patientinflytande inom hälso- och sjukvård. Även utredningens förslag om utbildningsinsatser för vårdpersonal är väl motiverade.

Kravet på ursprungsneutral policy vid införande av nya behandlingsmetoder inom KAM är vid första anblicken väl motiverat och underbyggt. Det är dock viktigt att betona att man vid utvärdering av KAM i första hand måste fokusera på eventuella risker då ju KAM rent definitionsmässigt inte kan förväntas ge signifikanta behandlingseffekter då sådana insatser i så fall istället bör inordnas under hälso- och sjukvård. Man kan anta att utvärderingar av många KAM-metoder i många fall torde resultera i ett konstaterande av bristande vetenskapligt underlag vilket i sin tur innebär att

man inte kan bedöma förekomst av vare sig risker eller positiva effekter. Hanteringen av ett sådant utfall bör närmare belysas. Risken för att utvärdering av KAM kan leda till undanträngning av andra viktiga områden bör beaktas.

I SOU 2019:28 föreslår utredaren en skärpning av nuvarande lagstiftning. Region Skåne anser att det är bra att förbudet mot att behandla specifika sjukdomstillstånd ersätts med en bredare formulering om förbud mot att behandla alla former av allvarlig sjukdom. Vi anser det helt rätt att inkludera psykiska sjukdomar liksom all behandling av sjukdomar, oavsett allvarlighetsgrad, hos barn och ungdom under 15 år samt i samband med graviditet. I utredningen tillämpas en exakt åldersgräns. I andra sammanhang inkluderas ofta en bedömning av barnets mognad. Mognadsgraden kan variera stort mellan olika 15-åringar och Region Skåne anser att det är önskvärt att lagstiftningen möjliggör att man tar hänsyn till den variationen.

Region Skåne ser emellertid en risk för att begreppet *allvarlig sjukdom* kan leda till definitionsproblem och svåra avgränsningar. Vilken tidsaspekt ska gälla för att ett tillstånd ska betraktas som allvarlig sjukdom? Hur stort ska hotet vara? Hur stor är en mycket omfattande funktionsnedsättning? Många tillstånd är på långt sikt livshotande utan rätt behandling. Till exempel kan flertalet psykiatriska sjukdomstillstånd bli livshotande på grund av ökad suicidrisk. Det hade således varit önskvärt att ytterligare förtydliga begreppet allvarlig sjukdom. Begreppet allvarlig sjukdom förekommer i annan lagstiftning, exempelvis bestämmelsen om tillfällig föräldrapenning för vård av allvarligt sjukt barn. Region Skåne anser att det inte är klargjort hur begreppet allvarlig sjukdom i denna lagstiftning förhåller sig till annan lagstiftning.

Att symtomlindrande åtgärder ska vara tillåtna vid allvarlig sjukdom kan också bli problematiskt. Skillnaden mellan symtomlindring och behandling kan i vissa fall vara liten och svår för patienten att förstå eller uppfatta. Risken kan bli att patienten inte tar emot evidensbaserad behandling i tron att symtomlindringen enligt KAM är behandling. Uppdelningen mellan behandling och symtomlindring kan också lämna utrymme för mindre seriösa utövare av KAM att inte tydligt informera om att insatsen är symtomlindring och inte behandling.

I frågan om straffbestämmelser ställer Region Skåne sig bakom uppsåt och bristande kunskap eller erfarenhet som grund för straffansvar. Däremot ser Region Skåne en problematik med att även inkludera *oaktsamhet* som grund för straffansvar. Begreppet oaktsamhet har i andra rättsliga sammanhang visat sig vara svårt att bedöma och värdera.

En viktig politisk och etisk grundfråga är i vilken omfattning samhället genom lagstiftning ska skydda sjuka och utsatta individer mot att i vissa fall

betala stora summor för icke-evidensbaserade behandlingar och därmed också riskera att inte få den behandling som kan ha effekt. Ska alla individer alltid ha rätten att själva ta denna typ av beslut eller bör samhället i vissa fall skydda individen? Denna svåra men viktiga fråga blir enligt vår uppfattning inte fullt ut belyst i utredningen.

En annan aspekt som rör lagstiftningsfrågan är om legitimerad vårdpersonal i strid med föreslagets lagförslag rekommenderar eller inleder behandling med metoder eller preparat som är att betrakta som KAM. Vi kan inte se att denna situation beskrivs och inte heller att utredaren tar ställning till på vilket sätt och vilken myndighet som har att hantera en sådan situation.

Sammanfattningsvis är det Region Skånes uppfattning att utredningen är grundlig och att förslag om såväl insatser som förändrad lagstiftning i stort är välriktade och motiverade. Dock ser vi ett behov av förtydliganden av vissa begrepp för att undvika olika tolkningar.

Gilbert Tribo
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör